

Verkostot Rationaalisen lääkehoidon toimeenpano-ohjelmaa jalkauttamassa

Rationaalisen lääkehoidon lopuraportti ja työryhmien raportit on julkaistu alkuvuodesta 2018 (<https://stm.fi/rationaalinen-laakehoito/julkaisut>), kuten Dosiksen numerossa 2/2018 todettiin. Samalla tuotiin esille, että lääkealan kaikkia toimijoita tarvitaan yhteisten tavoitteiden käytäntöön viemiseen, etteivät ne jää vain raportteihin kirjatuiksi, käytännössä toteutumattomiksi tavoitteiksi.

Kansallisesti laajin yhteenliittymä näitä yhteisiä tavoitteita toteuttamassa on Lääkeinformaatioverkosto. Sen työryhmät (<https://www.innokyla.fi/web/hanke167840>) ovat omalta osaltaan lähteneet viemään käytäntöön Rationaalisen lääkehoidon toimeenpano-ohjelmaa. Itse asiassa kyseinen toimeenpano-ohjelma on työryhmien tärkein ohjenuora toimintakaudella 2018–2020. Läpileikkaavana teemana on kaikilla työryhmillä ”Lääkehoito on kumppanuutta”, joka on nostettu Rationaalisen lääkehoidon toimeenpano-ohjelmassa keskiöön. Konkreettisia esimerkkejä eri työryhmien toiminnasta ovat seuraavat:

- ”Potilaan ja eri ammattilaisten rooli lääkehoitoprosessissa” sanomasta viestiminen esimerkiksi potilasjärjestöjen lehdissä ja koulutuksissa
- Hyvien, lääkehoidon järkevöittämiseen suuntautuvien toimintamallien esiin nostaminen terveydenhuollon ammattilaisille suunnatuissa tilaisuuksissa
- Moniammatillisen yhteistyön edistäminen eri ammattilaisten koulutuksen kautta

Tutkimuksen näkökulmasta Lääkehoito on kumppanuutta -tavoite haastaa tutkimaan lääkkeiden käyt-

täjien arkea. Ymmärrystä tarvitaan laajemmista ilmiöistä – esimerkiksi siitä, millaisia lääkekäsityksiä tai lääkkeiden käyttötapoja on väestötasolla. Tutkimuksen avulla tunnistetaan lääkehoitojen toteutumisen ongelmakohtia, jotta näihin voidaan hakea ratkaisuja. Toisaalta tietoa ja osaamista tarvitaan potilaan yksilölliseen kohtaamiseen. Tutkimustietoa tarvitaan myös tukemaan terveydenhuollon ammattilaisten vuorovaikutustaitojen koulutusta erilaisten potilasta väestöryhmien kohtaamisessa.

Rationaalisen lääkehoidon aihealueella tehtävää tutkimusta on lähdetty edistämään Rationaalisen lääkehoidon tutkimusverkostossa (<https://www.fimea.fi/kehittaminen/tutkimus/rationaalisen-laakehoidon-tutkimusverkosto>). Fimean koordinoiman verkoston tavoitteena on toteuttaa Rationaalisen lääkehoidon tutkimusstrategiaa ja lisätä yhteistyötä tämän aihepiirin tutkimuksessa. Tutkimusverkoston toiminta muotoutuu aihepiirin tutkijoiden aktiivisuuden ja tarpeiden mukaisesti. Helmikuussa 2019 kokoonnutaan verkostoitumistilaisuuteen Tahkovuorelle pohtimaan, mitkä rationaalisen lääkehoidon tutkimusteemoista ovat sellaisia, joista voisi muodostua laajempaa tutkimusyhteistyötä ja jopa konsortiotutkimuksia. Lisäksi tilaisuudessa tunnustetaan rahoitusinstrumentteja, joista olisi mahdollista hakea rahoitusta näihin teemoihin. Verkostoitumistilaisuuksia järjestetään jatkossa eri puolella Suomea. Verkoston toimintaan pääsee mukaan tilaamalla uutiskirjeen Fimean verkkosivuilta (https://www.fimea.fi/tietoa_fimeasta/ajankohtaista/uutiskirjetilaus).

Fimea on selvittänyt sosiaali- ja terveysministeriön toimeksiannosta reaali maailman datan käyttöä lääkkeiden ja lääkinnällisten laitteiden säätelyn, terveydenhuollon menetelmien arvioinnin ja lääkehoitojen kansallisen ohjauksen näkökulmista. Tämä selvitystyö luo pohjaa Rationaalisen lääkehoidon toimeenpano-ohjelman ensimmäisen linjauksen ”Lääkehoitoa ja lääkehuoltoa johdetaan tiedolla kansallisesti, alueellisesti ja palveluyksiköissä” toteutukseen. Selvitystyössä kuvataan tietotarpeet, keskeiset hankkeet, toimintaympäristö ja tietovarannot sekä rajoitukset reaali maailman datan käytössä. Sote-tietovarantoihin, kuten terveydenhuollon rekistereihin, potilastietojärjestelmiin ja Kanta-palveluun, kertyvää reaali maailman dataa voidaan hyödyntää muun muassa hoidon hyötyjen ja haittojen sekä palveluiden ja voimavarojen käytön tutkimiseen. Kaikki tämä luo perustan päätöksenteolle ja resurssien käytön ohjaamiselle terveydenhuollossamme. Reaali maailman datan käyttöön liittyy myös monenlaisia haasteita ja rajoituksia, joi-

hin tutkimusta tekevän tulee olla perehtynyt. Reaali maailman dataa tutkimuksessaan käytävällä tulee olla paitsi ymmärrys eri tietovarantojen datan laadusta ja kattavuudesta, myös menetelmäosaamista aineiston muodostamiseen ja analysointiin.

Rationaalisen lääkehoidon toimeenpano-ohjelman jalkauttaminen siis jatkuu monella tasolla. Toimeenpano-ohjelmassa asetettiin toiminnan tavoitteita vuoteen 2022 mennessä – näitä kohti edetään monen eri tahon yhteistyöllä, työkaluina sekä ohjaus, neuvonta että säädösvalmistelu.

LÄHTEET

Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea. Rationaalisen lääkehoidon tutkimusverkosto kokoontuu verkostoitumistilaisuuteen (verkokouutinen): <https://www.fimea.fi/-/rationaalisen-laakehoidon-tutkimusverkosto-kokoontuu-verkostoitumistilaisuuteen-14-2-2019-tahkovuorelle-tule-mukaan-> (13.11.2018)

Närhi U., Palmgren J. Linjauksista käytäntöön. Pääkirjoitus. Dosis 2:101–102, 2018

Rationaalisen lääkehoidon toimeenpano-ohjelman loppuraportti (8.11.2018) <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3915-8>

Tutkimustieto hyötykäyttöön: Rationaalisen lääkehoidon tutkimusstrategia 2018–2022 (8.11.2018) <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3905-9>

Rannanheimo P, Jauhonen H-M. Mihin reaali maailman dataa tarvitaan? Näkökulmana lääkkeiden ja lääkinnällisten laitteiden valvonta, arviointi (HTA) ja kansallinen ohjaus. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 44/2018, Helsinki 2018 <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3998-1> (27.11.2018)

→ Katri Hämeen-Anttila

FaT, dosentti,
tutkimus- ja kehittämispäällikkö,
Lääkealan turvallisuus- ja
kehittämiskeskus Fimea

→ Ulla Närhi

FaT, dosentti,
neuvotteleva virkamies,
hyvinvointi- ja palveluosasto,
sosiaali- ja terveysministeriö